

KAREL TICHÝ

HANA HLUŠIČKOVÁ

**KUDY
KRÁČEL
ZLOČIN**

**OČIMA KRIMINALISTY, KTERÝ BYL U TOHO
JONÁK • MRÁZEK • KREJČÍŘ • REDL • spis KRAKATICE**

audiolibrix

KAREL TICHÝ

HANA HLUŠIČKOVÁ

**KUDY
KRÁČEL
ZLOČIN**

**OČIMA KRIMINALISTY, KTERÝ BYL U TOHO
JONÁK • MRÁZEK • KREJČÍŘ • REDL • SPIS KRAKATICE**

audiolibrix

Karel Tichý – Hana Hlušíčková
Kudy kráčel zločin
Očima kriminalisty, který byl u toho

Sazba: Jan Hána
Obálka: Kamila Flonerová
Odpovědná redaktorka: Iva Chvojková Růžičková
Technický redaktor: Jan Eisler
Tisk: Tiskárny Havlíčkův Brod a. s.

Vydalo nakladatelství Audiolibrix
Makovského 1334/26, Řepy, 163 00 Praha 6
v roce 2023 jako svou 33. publikaci
První vydání

Připomínky: audiolibrix.cz/pripominky
Detail titulu: audiolibrix.cz/kudykracelzlocin
Objednávky knih: audiolibrix.cz/objednavky

Při diskusi o knize použijte hashtag #kudykracelzlocin
Kniha je dostupná také jako audiokniha
na audiolibrix.cz/kudykracelzlocin

České vydání © Audiolibrix s. r. o. 2023
Všechna práva vyhrazena
audiolibrix.cz/nakladatelstvi

Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována
za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem
bez písemného souhlasu vydavatele.

ISBN 978-80-88494-03-4 (hardback)
ISBN 978-80-88494-04-1 (epub)
ISBN 978-80-88494-05-8 (pdf)

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

Obsah

Úvod	5
I. Bartolomějská a její legendy	6
1. Bartolomějská. Vytoužená meta mnoha policistů	7
2. Josef Vaňásek, muž v čele legendární „Čtyřky“ a literární předloha rady Vacátka	14
3. „Čtyřka“ za časů pana rady Vaňáska, hříšní viníci města pražského a nejzajímavější případy pana rady	20
4. Příběh o umanutém bolševickém bijci podvratných živlů generálu Cardovi a jeho „Vekslymu“	27
5. Infekce zlem a hlasy ze záhrobí. Případ Hepnarová	31
6. Brutální vražda U Dvou koček. Případ, který šokoval Pražany	37
7. Spartakiádní vrah v ulicích Prahy	43
II. Jak se nám žilo se zločinem na konci osmdesátých a v devadesátých letech	48
1. Veksláci, Tuzex, bony, trestné činy a místa s tím vším související...	49
2. První známý počítačový podvod v televizním přenosu a milionové zisky pro podvodníky	56
3. Arogance syna Milouše Jakeše. Za pár hodin mu spadla brada	61
4. Stírací losy jako fenomén devadesátek a zákulisí podvodu v Loterii Milion	68
5. Aféra Helbig. Jeden z prvních korupčních skandálů po sametové revoluci	72
6. Ivan Jonák, megaloman s touhou rozséváče	79
7. Amnestie Václava Havla. I konání dobra může vést k tragédiím	84
III. Svět podle Mrázka	92
1. Nadace Interpo – navenek bohulibé úmysly, v jádru nekalé záměry	93
2. Smrťák s flobertkou. Pokus o nájemnou vraždu Ivana Lhotského	98
3. Po sametové revoluci se v Cukrovarnickém paláci usídlili bankéři, ne všichni ovšem s čistými úmysly	107
4. Boss z veksláckého podsvětí vstupuje na scénu	112
5. A pak přišla ta strašlivá „Kraťasy“	119
6. Organizovaný zločin požírá své děti. Nájemná vražda Petra Šebesty	122
7. Smrt krále podsvětí. Symbol konce jedné éry zločinu	128
IV. Svět podle Krejčíře	132
1. Krejčíř byl grázlík a kšeftař bez skrupulí už jako kluk. V dospělosti pak provozoval zločin bez zábran	133

2. Krejčířovo oblíbené rčení bylo, že na každé prase se už vaří voda. A my jsme hledali, jak Káčka do té vody dostat	139
3. Krejčířova spanilá jízda s vůní benzínu. Neúspěchem se nedal odradit, Čepro bylo příliš lákavé sousto	146
4. Krejčířův druhý, ďábelštější útok na Čepro byl založen na plánu, při němž šlo o životy	153
5. Krejčíř svým skandálním útekem získal titul Objev roku. Jeho jméno totiž většina lidí tehdy slyšela poprvé	160
6. Pod žhavým jihoafrickým sluncem Krejčíř záhy rozjel svůj „byznys“ – obchod s drogami provázený vraždami, únosy, mučením	166
7. Michal Redl a jeho cesta od nemotorného číšníka přes podvodníka po boku mafiána Krejčíře k „nesvéprávnému“ obviněnému	176
8. Spokojený život lobbisty Redla	184
9. Z Redlova bytu na uších: „Žádný strachy, v Praze můžem’...“	189
10. Amnestie Václava Klause z roku 2013	198

V. „Všič“ v kožichu kmotrů, bossů a gangsterů 209

1. Suverén, „mistr slova“, sedmilhář a neuvěřitelný podvodník, to byl ráfek Ruda	210
2. Obratný vyjednaváč a mazaný zákulisní hráč, i to byl Ruda	217
3. Sebevědomím oplývající Ruda žil jako kaskadér, vždy na hraně. Věřil, že mu téměř všechno projde	222
4. Ruda věděl, že jízda na „tygrovi“ je nebezpečná. Domníval se ale, že si ho ochočil	229
5. Ať byl Ruda, jaký byl, nedal se mu upřít smysl pro spravedlnost. Chápal ji ale po svém	236
6. Jakub Konečný, „zlatý hoch“ dvou tváří	242
7. Jakub Konečný ďábelským slibům gangstera Krejčíře dlouho věřil. Pracoval nejen pro něj, ale k jeho smůle i pro policii	248
8. Sám sebe přesvědčoval, že je pro Krejčíře nepostradatelný. Pak Jakub zmizel beze stopy...	252
9. Tarek Bechara, dítě štěstěny?	256
10. Ráfek Indián a Káčkovy ďábelské plány	262
11. Bechara jako klíčový svědek proti Krejčířovi	270
12. Prezidentské milosti Miloše Zemana	277

Epilog 287

Pomníčky – to jsou případy neobjasněných vražd a záhadných zmizení z devadesátek a z prvních let nového tisíciletí	288
--	-----

Místo doslovu 312

Když můžu, tak musím. To je naplnění policejního hesla Pomáhat a chránit	313
--	-----

Úvod

Ulicemi měst, osudy rodin, očima a rukama policistů. Ano, i tudy kráčel zločin, který je v našem podání na hony vzdálený fiktivní tvorbě televizních stanic. V případě cyklu, s nímž jsme začali v lednu 2022 na stránkách PrahaIN.cz a který byl inspirací k této knize, totiž bylo všechno skutečné.

Bohužel.

Diváci bývají zvyklí na šťastný konec. Na fakt, že dvě střely do hrudi se dají snadno přežít, že klasický policista dokáže i bez čichu odhalit pachové stopy a jen tak mimoděk sešít tržnou ránu skrz sternum krvácejícího.

Jenomže tak to není.

Autoři knihy Karel Tichý a Hana Hlušíčková ve svých textech nabízejí syrový pohled na surovou kriminalitu. Jejich články nejsou plné útěchy, jásoty z výsledků a sladkých pocitů zadostiučinění. Jsou plné pravdy a realit. Tedy faktorů, jež musím postavit nad všechno ostatní.

Cyklus *Kudy kráčel zločin* získal za ten necelý rok a půl na oblibě jak mezi čtenáři, tak mezi některými protagonisty. Nestává se často, aby se v diskusích pod materiály objevovala svědectví těch, „kteří u toho byli“.

Věřím, že i vás pohltní nemaskovaný pohled na případy, u kterých Karel Tichý přímo byl, nebo je spolu s Hanou Hlušíčkovou a Jiřinou Hofmanovou, jež se podílela na napsání tří příběhů v první kapitole, vybral z bohaté minulosti českého zločinu jako příznačné pro určité období našich nedávných dějin. Tak, jako se to stalo mně.

Jan Holoubek, PrahaIN.cz, šéfredaktor

I.

BARTOLOMĚJSKÁ A JEJÍ LEGENDY

Snem každého policajta, když jsem začínal, bylo dostat se do Bartolomějské, důvěrně nazývané Barták. Ulice je totiž proslulá tím, že zde najdeme několik budov sloužících policii, a to už od dob brilantního prvorepublikového kriminalisty Josefa Vaňáska, předlohy literární postavy pana rady Vacátka ze „Čtyřky“, který byl pro mě klukovským vzorem. Chodily tudy také dnes už legendy naší novodobé kriminalistiky – Jaroslav Zahrádka nebo Jiří Markovič. O jejich velkých případech jsem jako „ucho“ slýchal od svých zkušenějších kolegů, z nichž někteří sloužili u policie i dvacet let, když jsem v roce 1983 nastoupil na místní oddělení Veřejné bezpečnosti na Praze 7, což je nedaleko místa, kde spáchala hrůzný čin Olga Hepnarová.

1. BARTOLOMĚJSKÁ. VYTOUŽENÁ META MNOHA POLICISTŮ

Úzká křivolaká ulice, připomínající středověké uličky. Ať do ní vcházíte z horního či dolního konce, možná pocítíte náhle chlad a začne na vás dotírat vlhkost vzlínající ze zdí. Fantazie začne pracovat. Ve stinných koutech zahlédnete koutkem oka vznášející se mozkomory. Snad tu přežívají z dob minulých, kdy sloužili nejprve gestapu a poté Státní bezpečnosti. Tehdy ze zatčených vysávali pocit naděje a přiváděli je k zoufalství. Pro mnoho policistů však představuje Bartolomějská vytouženou metu, po jejímž dosažení ale někdy přichází hořkost. Ti z nás, co jsme pracovali na pražské kriminálce a krátce po listopadu 1989 odtud odešli na „barák“ v Kongresovce, vzpomínají hlavně na ty veselejší příhody.

Atmosféra ulice je ovlivněná tím, že domy kopírují původní trasu středověké ulice, která vznikla ve 13. století, kdy se jmenovala Benátská, a to podle veřejného domu zvaného Benátky, za husitství V Jeruzalémě, potom Horní Konviktská a nakonec od poloviny 18. století Bartolomějská. Téměř v každé z budov, více či méně opravených, sídlí dnes nějaké oddělení policie.

Není to na první pohled zřejmé, ale Bartolomějská se souběžnou ulicí Konviktskou jsou přes vnitrobloky propojené. Z Bartolomějské se lze průchodem přes dvůr dostat do Konviktské 14, v níž ještě nedávno sídlil Odbor vyšetřování Veřejné bezpečnosti Praha-město, kde Jaroslav Zahrádka vyslychal i masovou vražedkyni Olgu Hepnarovou. A další průchod vede přes dvůr do Konviktské 18, kde bylo oddělení pražské hospodářské kriminálky. Odtud soudruh náčelník major Dojcsan, bývalý politruk, vyjížděl „carevnou“ na důležitá jednání... na

Perštýn. Jeho totální neschopnost naštěstí vyvažoval vedoucí oddělení major Salač. Přesvědčený komunista, ale jinak super chlap. Odborník, kriminalista a policajt každým coulem.

Jedna z památných scének se přihodila už za polistopadového šéfa oddělení Ládi Nikla, za něhož se řešilo rozmáhající se pašování a prodej padělků značkového zboží, organizované rozsáhlou skupinou pachatelů. Akce byla spuštěna v okamžiku, kdy byla získána informace, kde dojde k předání peněz. Bylo to tehdy v jednom bytě na sídlišti Černý Most. Kriminalisté s příkazem k domovní prohlídce od prokurátora a se zatykačem na konkrétní osoby obsadili vytipovaný byt a čekali na kurýry s penězi. Ale jaké bylo jejich překvapení, když kromě tří Vietnamců a dvou Čechů do bytu vešel s širokým úsměvem na rtech a slovy „tág su tũ“ asi dvoumetrový černočerný habán se dvěma taškami peněz. Byl to syn krále jedné africké země. Při zatykání došlo k úsměvnému zádrhelu. Jeden z kolegů, vzrůstem zapadající mezi Vietnamce, chytil policejním chvatem jednoho z nich a chtěl mu trochu „ukázat“, jak jsme zlí. Cloumal s ním, ale nějak s ním nedokázal praštit o zem. Po několika marných pokusech, kdy si Láďa Nikl, jak se později přiznal, už myslel, že narazil na mistra v judu, všiml, že Vietnamec má přes rameno kabelu a ta se mu zachytila za kliku u dveří...

Stigmata ulice – c. a k. policie, gestapo i Státní bezpečnost

Vraťme se ale do Bartolomějské. Putování začneme klasicky, vzestupně podle čísel. Masivní budova v Bartolomějské 2, kterou tvoří trojkřídlý trakt, má vstupy i z Národní 13, bývalé Ferdinandovy třídy, a z ulice Karoliny Světlé 2, bývalé Poštovské. V pozdně klasicistním objektu, který procházel od padesátých let 20. století výraznou přestavbou dispozice, bývalo od poloviny 19. století policejní ředitelství, což připomíná

znak s dvouocasým lvem s korunkou v atikovém štítu nad bočním vchodem z ulice Karoliny Světlé. Fasáda křídla zalámujícího se do ulice Bartolomějské je vzhledem ke spádu terénu čtyřpatrová, s masivní bosáží přes dvě spodní podlaží. Dnes je v budově hotel s hlavním vstupem z Národní třídy.

Objekt v Bartolomějské 9a, který patří do rozsáhlého areálu konviktu, vymezeného na severu Konviktskou, je důležitější z historického než architektonického hlediska. Za protektorátu dům zabavilo gestapo, které v něm zřídilo cely. V roce 1949 byl konvent-útulek zabrán Státní bezpečností, která ho rovněž využívala k věznění zadržených. Jen připomeňme, že ve středověku byl na tomto místě veřejný dům zvaný Benátky, přeměněný za panování Karla IV. Janem Milíčem z Kroměříže na „Jeruzalém“ pro kající se padlé ženy. Po polovině 17. století připadlo městiště jezuitům, kteří zde postavili konvent s kostelem, jenž po zrušení řádu jezuitů přešel do majetku státu. Po polovině 19. století byl pak objekt u kostela sv. Bartoloměje přestavován pro kongregaci šedých sester, jež se staraly o nemocné a působily i v nemocnicích; jeptišky se sem po roce 1990 vrátily.

Kriminalistický ústav pomáhá usvědčit pachatele už 65 let

Naproti kostelu sv. Bartoloměje najdeme na adrese Bartolomějská 12 areál budov patřících Kriminalistickému ústavu. Jako samostatný útvar vznikl Kriminalistický ústav 12. prosince 1958, a je tak jedním z nejstarších vysoce odborných policejních útvarů s celostátní působností. Specializuje se na výkon kriminalisticko-technické a expertizní činnosti v oborech elektrotechnika, chemie, kriminalistika, písmoznalectví a strojírenství. Takže suma sumárum se zabývá zkoumáním v pěti oborech a 19 odvětvích kriminalistiky. Kriminalisté při své práci využívají množství pomůcek a přístrojů, bohužel ale

nemají ve své výbavě lotroskop nebo slídivé kukátko. Nicméně mají různé jiné obdivuhodné vynálezy, které pomohou usvědčit pachatele. Měli tu mj. v přízemí budovy také detektor lži, na němž byl vyslýchán Ludvík Černý, doživotně odsouzený zločinec z kauzy tzv. orlických vražd. Dnes je tento polygraf umístěn v expozici Muzea Policie České republiky na Karlově.

U Kriminalistického ústavu je třeba zmínit dva z milníků týkajících se kriminalistické biologie, a to analýzy DNA. V roce 1992 byl vyškolen v analýze DNA první český policista, pracovník Kriminalistického ústavu RNDr. Jaroslav Brouček. Druhým milníkem je rok 2002, kdy se na Kriminalistickém ústavu začala systematicky plnit Národní databáze DNA.

Připomeňme si alespoň dvě mediálně zajímavé kauzy, k jejichž vyřešení pracovníci Kriminalistického ústavu svými znaleckými posudky přispěli. První se týká relikviáře sv. Maura, což je cenná románská památka z počátku 13. století s kosterními ostatky sv. Jana Křtitele, sv. Maura, sv. Apolináře a sv. Timoteje. Dekorace relikviáře tvoří soubor dvanácti reliéfů, čtrnácti sošek z pozlaceného stříbra, drahé kameny, polodrahokamy, antické gemy, filigrány a emaily. Jedná se o výjimečnou zlatnickou památku, co do hodnoty srovnatelnou s korunovačními klenoty.

Napínavý příběh relikviáře začal v červnu 1984, kdy byl kontaktován československý velvyslanec ve Vídni jistým Američanem. Prezentoval mu historku o mimořádně cenné starožitnosti, která byla na českém území ukryta na konci druhé světové války. Požádal o její legální vyzvednutí, aby mohl blíže neznámou památku odkoupit. Zatímco byla vedena zdoluhavá jednání, snažili se pracovníci tehdejší Federální kriminální ústředny přijít na to, o jakou starožitnost by vlastně mělo jít. Nebyli si však jistí, co vlastně hledají, ani kde to mají hledat. Díky několika indiciím se kriminalistickému týmu pod vedením Františka Maryšky nakonec podařilo vyti-

povat, o co by mohlo jít, a stopy je přivedly do areálu zámku a hradu Bečov nad Teplou, který před válkou patřil rodu Beaufort-Spontinů. Začali tedy prohledávat celý areál a 5. listopadu 1985 našli v zásypu pod podlahou hradní kaple relikviář sv. Maura. Jeho vypátrání se považuje za jeden z největších nálezů 20. století v tehdejší Československu. Podařilo se také objasnit cestu relikviáře, jenž byl vyroben na zakázku řádu benediktinů, do Bečova nad Teplou, respektive do vlastnictví rodu Beaufort-Spontinů. Za druhé světové války Beaufortové kolaborovali s nacisty, a proto museli po vydání tzv. Benešových dekretů opustit republiku. Při rychlém odsunu ukryli relikviář pod podlahu hradní kaple, a tak na dalších 40 let nebylo po památce ani vidu, ani slechu. Restaurátorské práce poničeného relikviáře mohly začít až v roce 1991, po vyjasnění majetkových a vlastnických vztahů. Po téměř 11 let trvajících práci expertů Kriminálního ústavu, památkářů a restaurátorů mohl být v květnu 2002 relikviář sv. Maura, který byl v roce 1995 prohlášen za národní kulturní památku, v Bečově vystaven.

Druhou kauzou je analýza tzv. zvacích dopisů. Proč množné číslo? Byly totiž k překvapení mnohých dva, jak se ukázalo v roce 1992. Celou dobu okupace naší země „spřátelenými“ vojsky se spekulovalo o tom, kdo (a zdali vůbec) je k nám pozval. Kdo tedy zvací dopisy napsal a podepsal? Odpovědi na tyto otázky přinesl rok 1992, kdy Boris Jelcin poskytl Václavu Havlovi kopii tzv. zvacího dopisu. Za posledními řádky rusky psaného textu bylo dobře čitelných pět podpisů: Alojz Indra, Drahomír Kolder, Antonín Kapek, Oldřich Švestka a Vasil Biľak. Hned od začátku bylo jasné, že k objasnění pravosti dopisu budou muset přispět kriminalisté, neboť například Biľak svůj podpis na „zvacím dopisu“ popřel. V tuto chvíli se obrátili zástupci prokuratury na Kriminální ústav, konkrétně na tehdejšího zástupce ředitele Jana Hlaváčka.

K nezpochybnitelnému závěru však mohlo vést jen prozkoumání originálu. Jak se dalo čekat, tak ruská strana ho odmítla třeba i jen zapůjčit, nicméně souhlasila se zkoumáním dokumentu v Moskvě. Dva vyšetřovatelé se třemi experty Kriminalistického ústavu – písmoznalcem, expertem na kriminalistickou fotografii a videodokumentaristou – spolu s prokurátorem tedy odletěli do Moskvy. Vezli si s sebou nejen dostatek srovnávacích vzorků, tedy rukopisů inkriminovaných osob, včetně jejich podpisů, ale i nezbytnou přístrojovou techniku a materiály k expertiznímu zkoumání a dokumentaci. V deskách, které odborníci na místě obdrželi, byl kromě „zvacího dopisu“ ještě jeden dopis psaný česky na psacím stroji a podepsaný Antonínem Kapkem, vedoucím tajemníkem pražské organizace KSČ. Dopisy napsané na papíru formátu A4 byly nadvkrát přeloženy, z čehož lze usuzovat, že byly transportovány v dopisních obálkách formátu A6. Obálky však ke zkoumání předloženy nebyly. Pro zajímavost: List Kapkova osobního dopisu byl vytržen z bloku. Z toho lze zase usuzovat, že byl psán ve spěchu někdy v průběhu schůzek na Slovensku na jaře 1968.

Experti svou práci dokumentovali fotograficky i na videozáznam – v dokumentu uloženém v archivu Kriminalistického ústavu je tak zachycena unikátní sekvence hodnocení závěrů písmoznalců. Zachycení dokumentace na kameru měl na starosti Milan Cikán. Právě on se již dříve podílel na vypracování metodiky využívání videotechniky v kriminalistické praxi. Z porovnání podpisů pod oběma tzv. zvacími dopisy se vzorky písemností dovezenými z Prahy naprosto jednoznačně vyplynulo, že podpisy všech signatářů jsou pravé a také listiny jsou původní. Znalecký posudek z oboru kriminalistické techniky v trestní věci proti obviněnému Vasilu Biľakovi byl vypracovaný už v laboratořích Kriminalistického ústavu. Jednoznačně potvrdil pravost podpisů pětice tehdej-

ších politických osobností pod „zvacími dopisy“. Tedy i Vasilu Biřaka. Ani jeden z pětice normalizačních politiků však nestanul za zradu před soudem.

A zlatá dvacátá léta na konec

Majestátní budova na nároží dvou známých ulic – Bartolomějské a Na Perštýně – má vstupy jednak z Bartolomějské 14, jednak z ulice Na Perštýně 11. Původně kancelářský, spolkový a obytný dům čp. 347/I, postavený podle projektu architekta kotěrovské generace Aloise Dryáka v letech 1920–22 v kubistickém stylu, patří policii od roku 1948, kdy ho zabavila a stavebně pro své účely upravila Veřejná bezpečnost. V interiéru se nicméně ještě sporadicky zachovaly původní detaily a i z vnějšku dům, hlavně z ulice Na Perštýně, upomíná na dvacátá léta. A že jsme vynechali budovy policie v Bartolomějské 4 čili slavnou „Čtyřku“ a také v Bartolomějské 5 a 7? Bez obav! I k nim se dostaneme.

Milníky kriminalistické genetiky

Konec 19. století: Gregor Johann Mendel popsal modely dědičnosti u rostliny hrachu (Mendelovy zákony dědičnosti).

Rok 1901: podařilo se rozlišit lidskou a zvířecí krev.

Rok 1906: poprvé bylo použito slovo genetiky pro obor, který studuje zákonitosti přenosu vlastností z rodičů na jejich potomky.

Rok 1907: objeven základní systém krevních skupinových vlastností ABO.

Rok 1953: v časopise Nature publikoval James D. Watson a Francis Crick trojrozměrný model struktury kyseliny dezoxyribonukleové – DNA.

Rok 1986: první úspěšné využití genetiky při objasnění dvou brutálních sexuálních vražd dívek ve Velké Británii, usvědčení pachatele a očistění podezřelého, mentálně zaostalého mladíka.

Rok 1944: v Anglii byl přijat zvláštní zákon, který umožnil založení a fungování první národní databáze DNA.

Rok 1990: první využití analýzy DNA v kriminalistice na území České republiky při objasnění sexuálně motivované vraždy studentky. Pachatel Milan Lubas, jenž měl stejnou krevní skupinu jako oběť, byl usvědčen na základě analýzy DNA, kterou provedl vedoucí katedry genetiky a molekulární chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, doc. Vladimír Ferák.

Rok 2002: začátek systematického plnění Národní databáze DNA v Kriminalistickém ústavu.

Rok 2003: poprvé byl pachatel pokusu o znásilnění na základě analýzy DNA usvědčen z dalších dvou dokonaných případů znásilnění.

2. JOSEF VAŇÁSEK, MUŽ V ČELE LEGENDÁRNÍ „ČTYŘKY“ A LITERÁRNÍ PŘEDLOHA RADY VACÁTKA

I dnes bychom Josefa Vaňáska považovali za brilantního policistu. Postavou vysoký, mohutný muž s pronikavými očima a ježatým knírem pod nosem. Vzdělaný, schopný a chytrý. Měl nezlomnou vůli, mimořádné kriminalistické znalosti a na místě činu ho silně vyvinutá intuice a bystrý úsudek nikdy nezklamaly. Vypracoval se z praktikanta na šéfa pražské kriminální policie a u policie sloužil čtyřiatřicet let, od roku 1904 do roku 1938, z toho třináct let vedl mordpartu. Byl přísný nejen ke svým podřízeným, ale i sám k sobě. A uměl pořádně zařvat, až se v oknech třásly tabulky, pokud mu něco nesedělo.

Samotný život Josefa Vaňáska je příkladem neobyčejného vzestupu podpořeného inteligencí, talentem a pílí. Narodil se 1. listopadu 1877 v Holešovicích do rodiny poštovního zřízení. Na základní škole exceloval. To už rodina bydlela na Smíchově, kde strávil podstatnou část svého života. Posléze absolvoval malostranské gymnázium a poté vystudoval práva na české Karlo-Ferdinandově univerzitě. Titul doktora práv získal v roce 1904.

K policii – tehdy ovšem rakouské čili císařsko-královské – nastoupil 15. října 1904 jako praktikant a od začátku pltil za jednoho z nejbystřejších podřízených uznávaného dvorního rady Václava Oliče, jenž tehdy pražské vyšetřovatele vedl. Záhy se také projevil další Vaňáskův talent, a to vynikající paměť. Národní politika o něm napsala: „Měl až fantastickou paměť a při vracení ke starým událostem vybavil si okamžitě i nejmenší podrobnosti.“

Na rozdíl od rady Vacátka, o jehož manželce padla v celém televizním seriálu jen jediná věta, byl Josef Vaňásek šťastně ženatý. Ženil se v jednatřiceti letech v bazilice sv. Jakuba Většího na Starém Městě. Originální je datum sňatku – 29. února – 1908. Jeho ženou se stala Pavla Zimmermannová, která rozhodně nebyla v té době žádná naivní dívenka, ale zralá žena, o pár měsíců starší než on, rozhodnutá pečovat o blaho svého muže pevnou rukou. Manželům se narodily dvě děti, Adéla roku 1909 a o tři roky později Josef. Tehdy byl pouhým c. k. policejním praktikantem a svou úspěšnou kariéru mohl zahájit až po vzniku nové republiky v roce 1918.

Pracoval na „Čtyřce“ čili IV. bezpečnostním oddělení, původně IV. departmentu za Rakouska-Uherska, pověřeném všeobecnou agendou veřejné bezpečnosti, které sídlilo v budově orientované vchodem do Bartolomějské 314/4. Dům náležel do komplexu objektů, v němž bylo i pražské policejní ředitelství na adrese Bartolomějská 2. My tento dům dobře

známe z televizních seriálů a filmů jako pracoviště nejvýznamnějších českých kriminalistů, tedy policejního rady Vacátka a politicky uvědomělého Jana Zemana.

Na začátku první světové války byl Vaňásek jako exponent policejní služby povolán do Plzně, kde v květnu 1917 vyšetřoval výbuch v muniční továrně v Bolevci, při němž zahynulo 200 lidí. Nepodleh nátlaku vídeňského ministerstva a prokázal, že bolevecká katastrofa nebyla způsobena sabotáží. Tím zachránil desítky nevinných lidí před uvězněním a skupinu obviněných před smrtí. Po válce se Vaňásek vrátil do Prahy a začal pracovat na „Čtyřce“ jako šéf železničního oddělení, které po roce 1918 řešilo krádeže a podvody na železnicích na celém území republiky. Pro svoje mimořádné schopnosti byl 26. července 1923 jmenován vrchním policejním radou a stal se zástupcem přednosta bezpečnostního oddělení, legendárního vládního rady Josefa Knotka. Když v roce 1930 odešel JUDr. Josef Knotek do výslužby, stal se jako vládní rada přednostou IV. bezpečnostního oddělení.

„I sebemenší nitka může vést k celému klubíčku,“ říkával

Josef Vaňásek byl na místě činu pokaždé mezi prvními, ačkoli se to nepovažovalo v případě šéfa pražské kriminálky za bezpodmínečně nutné. Říkával: „Musím jít za vším a zjistit všechno, je to moje povinnost vůči veřejnosti. I sebemenší nitka může vést k celému klubíčku.“ Několikrát během třicátých let také zvrátil svým úsudkem, pozorovacím talentem a odhadem lidských vlastností názor podřízených i další směr vyšetřování.

Vedl si s pečlivostí sobě vlastní archiv, kde měl fotografie z jednotlivých případů. Ty pak následně vložil do obálek. Později jeho vnuk vzpomínal, že: „Na obálce bylo vždy napsáno, co se stalo, kdo to vyšetřuje, a dvě cesty, jimiž by se mělo

jít. Jedna z nich byla přes galerku, druhá cesta bývala přes právě propuštěné z vězení. Tam získával nejvíc informací.“

Pan rada měl také vrozený psychologický talent, který se uplatňoval při jeho z dnešního pohledu poněkud zvláštních metodách vyšetřování. Zpravidla si pozval delikventa k sobě na „Čtyřku“, posadil ho před zrcadlo, které mělo pohnout jeho svědomím, a poručil mu přinést jídlo, pití a cigára. Pak laskavě pronesl: „Tak, a teď to vysyp!“ Kupodivu se mu tahle metoda mnohokrát osvědčila.

Josef Vaňásek byl profesionál každým coulem – pokud mu to okolnosti dovolily, vždy navštívil místo činu a stanovoval postupy policejní práce, zřídkakdy pracoval od stolu. Také dovedl na rozdíl od svého předchůdce komunikovat s novináři. Je znám snímek z ohledání místa činu, na němž rada Knotek stojí příznačně zády, jeho nástupce Vaňásek však čelem k fotografovi z novin.

Pan rada předběhl svou dobu – byl prototypem moderního policisty, který se nebrání žádným vyšetřovacím metodám vedoucím k odhalení a dopadení zločince. Nebránil se ani alternativním přístupům, jako byla spolupráce s tehdy věhlasnou grafoložkou Dolfinou Poppée. Navíc se angažoval v boji proti drogám, který se u nás po celou dobu první republiky hluboce podceňoval. Jeho zásluhou byla v září 1928 u policejního ředitelství zřízena Ústředna pro potírání nelegálního obchodu s omamnými jedy. Díky němu byl také například zaveden mezinárodní systém evidence kriminálních světooběžníků.

Vedle toho, že zastával v letech 1930–1938 úřad šéfa kriminální ústředny, byl také šéfem oddělení pro potírání obchodu omamnými jedy, obchodu se ženami a dětmi a potírání penězokazectví. Pravidelně se jako vynikající odborník účastnil mezinárodních kongresů, které se konaly v řadě evropských metropolí. Od roku 1930 působil jako oficiální

zástupce Československa v Mezinárodní kriminálně policejní komisi se sídlem ve Vídni.

Oddaný práci až do posledních dnů

Šéf pražské kriminální policie vládní rada Josef Vaňásek podlehl zákeřné nemoci téměř uprostřed práce, 8. února 1938. Přestože trpěl velkými bolestmi, 4. února ještě pracoval. Záhy se jeho zdravotní stav prudce zhoršil, takže mu na klinice profesora Prusíka musela být provedena krevní transfúze. Po ní upadl do agonie a o den později v půl jedenácté večer zemřel. Bylo mu pouhých šedesát let. Udolala ho rakovina jater a žlučníku. Sám Vaňásek o svém beznadějném zdravotním stavu podle všeho nevěděl. Bolesti považoval za důsledek před nedávnum překonané otravy masem (pravděpodobně

Vládní rada Josef Vaňásek zemřel.

B.-j. — Praha, 9. února.

Včera po 22. hodině zemřel šéf pražské kriminální policie vládní rada Josef Vaňásek. Podle zákeřné choroby téměř uprostřed práce. Marně odolával svou nozomnou vání. Několikrát byl odnesen v mlčoběch z kanceláře, a když se opět částečně pozdravil, vrátil se tam zpět přes zákaz lékaře. Byl typickým mužem práce, pro něž práce byla rozplynění.

Narodil se 1. listopadu roku 1877 v Praze. Vystudoval gymnasium a práva na Karlově univerzitě. Po studiu vstoupil do policejní služby a již za války byl poročen odpovědnou službou — vedením tajné služby ve škodových záležitostech. Tehdy mu připadl obšírný úkol vyšetřování strašlivého výbuchu v munitní továrně v Bolevci v květnu roku 1917. Svým rozmyslným zásahem a opřením se názoru, že jde o sabotáž, usetřil mnoho nevinných lidí od krutého trestu provazem.

Po válce byl opět povolán do Prahy a v roce 1920 byl mu svěřeno po vládním radovi Josefu Knotkovi odpovědný úřad šefa kriminální ústředny. Kromě toho byl šéfem oddělení pro potravní obchodu omamnými jody, obchodu ženami a dětmi a potravní penězokazectví.

Zúčastnil se jako vynikající odborník mnoha mezinárodních kongresů v Římě, Madridě, Kodani, Antverpách, Berlíně, Vídni, Bělehradě a loni byl v Londýně jmenován viceprezidentem mezinárodní kriminální policejní komise.

Tak jako sám dovedl být přisný sám k sobě, byl přisný také k svým podřízeným. Jeho přímost však byla spravedlivá a byla naplněna dobrotou srdce.

Jako policista byl významným zjevem, který měl rychlý a správný úsudek. Jeho kombinace a diagnózy případů ukázaly se vždy být správnými.

V řadě těch, odkud nenávratně odešel, zeje mezera, která bude jen těžko znovu vyplněna.

Přesvědčuje o tom statistika osob, které v plné důvěře používají dopravních prostředků el. drah, ať jsou to již elektriky, autobusy, trolejbusy nebo lanová dráha. Tak v letošním lednu bylo dopraveno o 9.50% více osob el. drahami než v téže době loňského roku.

Největší poměrný přírůstek jeví se opět u zlevněných zpátečních jízdenek (+17.4%), dále pak u denních jízdenek (+9.96%) a u levnějších druhů předplatních lístků (+7.39%). Z celkového počtu dopravených osob připadá 54.8% na denní jízdenky, 30.3% na předplatní lístky, 10.9% na zlevněné jízdenky zpáteční, 4% pak na ostatní druhy. — Počet ujetých vozových km stoupl úměrně se frekvencí a to o 9.38%.

Počet osob dopravovaných autobusy byl v lednu o 5.73% vyšší ve srovnání s lednem 1937, při čemž se počet ujetých voz. km o 2.3% zmenšil. Sazební změny, které vstoupily dne 1. ledna t. r. v platnost, měly za následek přesun z blokových a normálních jízdenek, jednak ve prospěch nově zavedených zpátečních jízdenek za Kč 1 a Kč 1.50, jednak ve prospěch předplatních lístků. Z celkového přepravního výkonu bylo dopraveno 87.2% na normální jízdenky, 5.6% na zlevněné jízdenky zpáteční, 5.8% na předplatní lístky a 1.8% na jízdenky blokové. Frekvence na trolejbusové trati a na lanové dráze vykazují v lednu rovněž lepší výsledky.

Na jízdenky bylo 15,442,590 osob, tedy (+10.44%), na předplat. osoby, tedy více o 462,511 mady tudíž 22,162,922 v lednu 1937.

Autobusy bylo do 2,089,670 osob, tedy (+1.43%), na předplat. tedy více o 89,566 osob dy tudíž 2,191,652 osob (+5.73%) než v lo.

Lanová dráha na E osob, tedy více o 1113 loni. Trolejbus bylo pos osobami, t. j. více o 82 ujetlo 10,878 voz. km, tes (+5.83%) a spotřebováno Na všech dopravních pr autobusech, trolejbusích v lednu dopraveno celkem více o 2,050,627 osob (+1937.

Za loupež

Dnes v 7 hodin byl 23letý výpomocný děl ce St. John, který bi porotou odsouzen pi k trestu smrti.

V těžkém podezření.

Obviněn z vraždy několika

Antverpy, 9. února. V Antverpách byl zatčen 23letý Edmund Bru, který jest obviněn z vraždy několika mladých dívek. Zdá se, že také jeho man-

želka jest spolvinnicí. Policie vyšetřuje nys v okolí Antverp, jede v Bruselu.

OSUDY A ZLOČINY

botulotoxinem). Také tehdy mu šlo o život, avšak díky své robustní tělesné konstituci prudkou otravu překonal. Jeho zdravotní stav mohla zhoršit i stresová zátěž, způsobená politickou situací a vzrůstající troufalostí nacistů, kteří pochodovali Evropou. Soudil, že pokud Němci obsadí i Československo, zatčení gestapem neunikne.

Národní listy v nekrologu napsaly: „Marně odolával svou nezlomnou vůlí. Několikrát byl odnesen v mdlobách z kanceláře, a když se opět částečně pozdravil, vracel se tam zpět přes zákaz lékaře. Byl typickým mužem práce, pro nějž práce byla rozptýlením.“ Vaňásek je pochovaný na pražských Malvazinkách vedle spisovatele Jakuba Arbese. Od roku 2006 se u jeho hrobu pravidelně koná pietní akt, který organizují zastupci Národní protidrogové centrály a Spolek policejní historie a prevence.

Pane rado, co vy na to?

Mnohého z nás asi napadne, jak by pan rada Vaňásek obstál u dnešní policie a nad čím by se pozastavil. Popustíme uzdu fantazii a trochu pana radu, který byl svými vyšetřovacími metodami jakýmsi předobrazem moderního policisty, vyzpovídáme... Co by se mu asi tak nelíbilo na současných poměrech u policie? Podivil by se určitě tomu, že ve vedoucích funkcích dnes už nejsou policisté, ale spíše manažeři, kterým není vlastní policejní rutina. Zarazil by se nad tím, že nejsou porady, ale brífinky, při nichž se běžně používají anglické termíny. Vzpomněl by si přitom určitě na své začátky, kolik námahy policistům dalo, aby přestali používat německé odborné výrazy a nahradili je českými. Kroutil by hlavou nad tím, že kriminalisté se také už nepotkávají osobně na ranní poradě u hrnku silného kafe, aby v diskusích tříbili názory a předkládali argumenty, ale zapínají počítač a mluví spolu jen po Skypu.